

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Wprowadzenie (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	17
1. Ewolucja kurateli sądowej od początku do wejścia w życie rozporządzenia z 1986 r.	17
1.1. Uwagi ogólne	17
1.2. Okres międzywojenny	17
1.3. Okres od zakończenia wojny do 1986 r.	19
1.4. Instytucja kurateli sądowej określona w rozporządzeniu z 1986 r.	23
2. Od rozporządzenia do ustawy o kuratorach sądowych (<i>Tadeusz Jedynak, Andrzej Martusiewicz</i>)	25
2.1. Ewolucja poglądów na organizację i zadania służby kuratorskiej w latach dziewięćdziesiątych XX w.	25
2.2. Inspiracje	26
2.3. Czas reform	31
2.3.1. Etatyżacja	31
2.3.2. Profesjonalizacja	33
2.3.3. Legislacja	42
2.3.4. Starania o unowocześnienie systemu wynagrodzeń kuratorów zawodowych	45
2.4. Prace legislacyjne nad ustawą o kuratorach	55
2.5. Epilog – kuratorzy w obronie swojej ustawy	63
CZĘŚĆ I. Ustawa o kuratorach sądowych – „konstytucja” kuratorskiej służby sądowej	65
1. Zadania kuratorów sądowych (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	65
1.1. Zadania kuratorów dla dorosłych	67
1.2. Zadania kuratorów rodzinnych	69
2. Kwalifikacje kuratorów sądowych (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	76
3. Charakterystyka stosunku pracy kuratora sądowego i aplikanta kuratorskiego (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	79
3.1. Wprowadzenie	79
3.2. Czas pracy kuratora zawodowego (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	82
3.3. Awans	88
3.4. Wynagrodzenie, nagroda i gratyfikacja jubileuszowa	89
3.5. Urlop	92
3.6. Zasady wykonywania przez kuratora zawodowego stosunku pracy wynikające z prawa pracy. Przeniesienie kuratora	93
3.7. Delegowanie kuratora	95
3.8. Zawieszenie kuratora w pełnieniu obowiązków	95
3.9. Ustanie stosunku pracy	96

4. Organizacja kuratorskiej służby sądowej (<i>Andrzej Rzepniewski</i>)	99
4.1. Wprowadzenie	99
4.2. Wyjaśnienie niektórych pojęć	101
4.3. Działalność administracyjna w sądach i nadzór nad działalnością administracyjną	103
4.4. Powołanie kuratorskiej służby sądowej i jej charakterystyka	105
4.5. Kurator okręgowy	107
4.5.1. Warunki i tryb powołania kuratora okręgowego	107
4.5.2. Zakres działania kuratora okręgowego	109
4.6. Zespół kuratorskiej służby sądowej	113
4.6.1. Tworzenie zespołów	113
4.6.2. Kierownik zespołu	114
4.6.3. Sekretariat zespołu i obsługa biurowa	115
4.7. Praktyczne wskazówki dotyczące działalności kierowniczej w służbie kuratorskiej	116
5. Obowiązki i uprawnienia kuratorów (<i>Andrzej Rzepniewski</i>)	119
5.1. Rozróżnienie pojęć. Uprawnienia i obowiązki	119
5.2. Obowiązki kuratora	119
5.3. Uprawnienia kuratora	123
6. Odpowiedzialność porządkowa i dyscyplinarna kuratora zawodowego i aplikanta kuratorskiego (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	124
6.1. Wprowadzenie	124
6.2. Zakres odpowiedzialności porządkowej i dyscyplinarnej	125
6.3. Kara porządkowa i kary dyscyplinarne	127
6.4. Stosowanie kar	132
6.5. Rzecznik dyscyplinarny i postępowanie wyjaśniające	133
6.6. Sąd dyscyplinarny i postępowanie przed sądem	137
6.7. Odwołanie i sąd dyscyplinarny drugiej instancji	142
6.8. Obwiniony i obrońca	144
6.9. Postępowanie po wydaniu orzeczenia	145
7. Aplikacja i aplikanci kuratorscy (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	147
8. Kuratorzy społeczni (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	153
8.1. Wprowadzenie	153
8.2. Kto może zostać kuratorem społecznym?	154
8.3. Zadania kuratora społecznego	159
8.4. Ryczałt kuratora społecznego	161
CZĘŚĆ II. Diagnoza w pracy kuratora sądowego (<i>Zofia Ostrihanska</i>)	165
1. Ogólne problemy diagnozowania	165
1.1. Uwagi wstępne	165
1.2. Pojęcie diagnozy	165
2. Etapy i procedura opracowywania diagnozy przez kuratora – zagadnienia praktyczne	175
2.1. Uwagi wstępne	175
2.2. Dokumenty	176
2.3. Wywiady	177
2.4. Opracowanie zebranych informacji	189
CZĘŚĆ III. Kurator dla dorosłych jako instytucja systemu karnego	197
1. Kryminalno-polityczne podstawy instytucji poddania skazanego (sprawy) próbie (założenia i niekonsekwencje w realizacji) (<i>Teodor Szymanowski</i>)	197
2. Wychowawczo-zapobiegawcza funkcja dozoru (<i>Wiesława Liszke</i>)	204
2.1. Uwagi ogólne	204
2.2. Rodzaje dozorów, cel i podstawy prawne	208
2.2.1. Dozór przy warunkowym zawieszeniu kary pozbawienia wolności	208

2.2.2. Dozór przy warunkowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności	210
2.2.3. Dozór przy karze ograniczenia wolności	212
2.2.4. Dozór przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego	213
2.2.5. Dozór w związku z wykonaniem leczniczych środków zabezpieczających	214
2.2.6. Dozór na wniosek skazanego	216
2.3. Prawa i obowiązki kuratora sądowego oraz skazanego	218
2.3.1. Obowiązki i uprawnienia kuratora sądowego związane z wykonywaniem dozoru	218
2.3.2. Prawa i obowiązki skazanego	220
2.4. Procedury postępowania kuratora w dozorzach	221
2.4.1. Rozpoczęcie sprawowania dozoru w kontekście uregulowań prawnych	221
2.4.2. Model postępowania resocjalizującego i techniki pracy kuratora w dozorzach	225
2.4.3. Realizacja zadań kontrolnych w dozorzach	233
2.5. Dokumentacja z przebiegu dozoru	235
2.6. Trudności w wykonywaniu dozoru	236
3. Kontrolno-organizacyjna funkcja kuratora w wykonywaniu kary ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych (Krzysztof Stasiak)	238
3.1. Istota kary ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych	238
3.2. Miejsce wykonywania kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej	240
3.3. Wykonywanie kary ograniczenia wolności	243
3.3.1. Uwagi ogólne	243
3.3.2. Kurator zawodowy a zakład pracy	246
3.3.3. Kurator a skazany (ukarany)	247
3.4. Zakończenie kary ograniczenia wolności (prac społecznie użytecznych)	247
4. Kontrolowanie zachowania skazanego i realizacji obowiązków w okresie próby – bez orzeczonego dozoru (Wiesława Liszke)	250
4.1. Zbieranie informacji o zachowaniu skazanego	250
4.2. Dokumentacja związana z kontrolą skazanego w okresie próby	258
5. Informacyjno-kontrolna funkcja kuratora w przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych (Krzysztof Stasiak)	259
5.1. Uwagi ogólne	259
5.2. Wywiad zarządzany na podstawie art. 14 § 1 k.k.w.	259
5.3. Wywiad zarządzany na podstawie art. 214 k.p.k.	264
5.4. Metodyka przeprowadzania wywiadu środowiskowego	269
6. Udział sądowego kuratora zawodowego w wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Krzysztof Stasiak)	271
6.1. Wprowadzenie	271
6.2. Strona techniczna wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego	272
6.3. Rozpoczęcie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego	273
6.4. Wykonywanie kary w systemie dozoru elektronicznego	275
6.5. Zakończenie dozoru elektronicznego	283
7. Przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności (Wiesława Liszke)	285
7.1. Zasady udzielania przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności	285
7.2. Dokumentacja związana z kontrolą skazanego w okresie próby	288
8. Przygotowanie skazanego do życia na wolności (Maria Kokorzecka-Piber)	289
8.1. Uwagi ogólne	289
8.2. Status prawny kuratora zawodowego na tle standardów europejskich	290
8.3. Sens i cel pracy kuratora nad przygotowaniem osób skazanych do wolności	292
8.4. Metodyka pracy kuratora ze skazanym	296
8.5. Organizacja pracy kuratora przygotowującego więźnia do wolności	296
8.6. Realizacja zadań kuratorskich na podstawie obowiązujących przepisów	298
8.6.1. Przyjęcie zadania	298
8.6.2. Przygotowanie do programu wolnościowego	299
8.6.3. Opracowanie programu wolnościowego i zasada kontraktu	299
8.6.4. Realizacja programu	301

8.6.5. Problemy związane z realizacją programu	308
8.6.6. Ocena przebiegu i wyników programu	310
8.7. Dokumentacja działań kuratora	310
8.7.1. Przepisy regulujące zasady dokumentowania pracy	310
8.7.2. Dokumenty niezbędne do wykonywania zadań	311
8.8. Ograniczenia udziału kuratorów w procesie wdrażania więźniów do społeczeństwa	313
8.9. Ocena modelu białostockiego	315
8.10. Perspektywy udziału kuratora w przygotowaniu skazanych do powrotu na wolność	316
9. Praca socjalna kuratora dla dorosłych przy realizowaniu pomocy postpenitencjarnej	
<i>(Andrzej Rzepniewski)</i>	317
9.1. Praca socjalna i pomoc społeczna	317
9.2. Pojęcie funduszu. Charakterystyka Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej. Rola kuratora	318
9.3. Przeznaczenie środków	320
9.4. Uprawnienia do otrzymywania pomocy	321
9.5. Warunki uzyskania pomocy	322
9.6. Tryb postępowania	322
9.7. Odwołanie od decyzji kuratora	323
10. Wnioski składane przez kuratora dla dorosłych <i>(Krzysztof Stasiak)</i>	324
10.1. Wprowadzenie	324
10.2. Forma i treść wniosku	326
10.3. Rodzaje wniosków	327
10.3.1. Wniosek o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności	327
10.3.2. Wniosek o odwołanie warunkowego zwolnienia	330
10.3.3. Wniosek o podjęcie warunkowo umorzonego postępowania karnego	331
10.3.4. Wniosek o zwolnienie z dozoru	332
10.3.5. Wniosek o oddanie pod dozór	334
10.3.6. Wniosek o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązku	335
10.3.7. Wniosek o zwolnienie z obowiązku	338
10.3.8. Wniosek o zmianę okresu próby	339
10.3.9. Wniosek o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności i o odwołanie odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności	340
10.3.10. Wniosek o przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności i wniosek o odwołanie tej przerwy	341
10.3.11. Wniosek o warunkowe zwolnienie	342
10.3.12. Wniosek o zarządzenie kary zastępczej	343
10.3.13. Wniosek o odroczenie wykonania kary ograniczenia wolności i odwołanie odroczenia	347
10.3.14. Wniosek o przerwę w wykonywaniu kary ograniczenia wolności	347
10.3.15. Wniosek o zwolnienie z reszty kary ograniczenia wolności i uznanie jej za wykonaną	348
10.3.16. Wniosek o zmianę w sposobie wykonywania kary ograniczenia wolności	349
10.3.17. Wniosek o określenie miejsca wykonywania kary ograniczenia wolności lub o zmianę tego miejsca	350
10.3.18. Wniosek o zawieszenie postępowania wykonawczego	350
10.3.19. Wniosek o podjęcie zawieszzonego postępowania	352
10.3.20. Wniosek o umorzenie postępowania	352
10.3.21. Wniosek o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia	353
10.4. Przykłady wniosków	354
CZĘŚĆ IV. Rola kuratora rodzinnego w realizacji ochrony prawnej udzielanej przez sąd rodzinny	359
1. Sądowy kurator rodzinny jako podmiot uczestniczący w udzielaniu ochrony prawnej przez sąd rodzinny <i>(Henryk Haak)</i>	359
1.1. Wprowadzenie	359
1.2. Sądownictwo rodzinne – wybrane zagadnienia	361

1.2.1. Powstanie i rozwój sądownictwa rodzinnego na świecie i w Polsce	361
1.2.2. Rozmieszczenie sądów rodzinnych w Polsce	363
1.2.3. Istota sądownictwa rodzinnego	364
1.2.4. Zakres spraw podlegających rozpoznaniu w sądzie rodzinnym	365
1.2.5. „Sąd rodzinny” a „sąd opiekuńczy”	365
1.2.6. Organizacja pracy sądów rodzinnych	367
1.3. Zadania kuratorów rodzinnych	369
1.3.1. Zadania kuratorów rodzinnych określone w Prawie o ustroju sądów powszechnych	369
1.3.2. Zadania kuratorów rodzinnych oznaczone w ustawie o kuratorach sądowych	370
1.3.3. Zadania kuratorów rodzinnych przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym	372
1.3.4. Zadania kuratorów rodzinnych wynikające z Kodeksu postępowania cywilnego	373
1.3.5. Zadania kuratorów rodzinnych określone w ustawie z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich	375
1.3.6. Zadania kuratorów rodzinnych przewidziane w ustawie z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	377
1.4. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych	378
1.4.1. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych na podstawie Prawa o ustroju sądów powszechnych	378
1.4.2. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych na podstawie ustawy o kuratorach sądowych	379
1.4.3. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych na podstawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, Kodeksu postępowania cywilnego oraz innych ustaw	380
1.4.4. Podsumowanie	382
1.5. Zakończenie	384
2. Wywiady środowiskowe (Tadeusz Jedynak)	385
2.1. Uwagi ogólne	385
2.2. „Regulamin” przeprowadzania wywiadu środowiskowego	388
3. Nadzór kuratora sądowego (Tadeusz Jedynak)	393
3.1. Cel nadzoru	393
3.1.1. Sprawy opiekuńcze	395
3.1.2. Nadzór w sprawach nieletnich	400
3.1.3. Nadzór nad osobami zobowiązanymi do leczenia uzależnienia alkoholowego	403
3.2. Metoda pracy w nadzorze	406
3.2.1. <i>Casework</i> w nadzorze kuratora	407
3.2.2. Zasady pracy kuratora w nadzorze prowadzonym metodą <i>casework</i>	409
3.2.3. Etapy pracy kuratora w nadzorze	411
3.2.4. Kontrakt w nadzorze prowadzonym metodą <i>casework</i>	413
3.2.5. Współpraca ze środowiskiem w nadzorze kuratora	416
3.2.6. Problemy związane z realizacją nadzoru	419
3.3. Ogólna procedura postępowania w nadzorze	420
4. Odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz udział kuratora w sprawach o umieszczenie dziecka w środowisku zastępczym (Natalia Górską)	427
5. Sądowe kontakty rodziców z dzieckiem (Natalia Górską)	440
6. Mediacja – alternatywna forma rozstrzygnięcia sporów w sprawach małżeńskich i opiekuńczych (Natalia Górską)	447
CZĘŚĆ V. Samorząd kuratorski (Andrzej Rzepniewski)	457
1. Wprowadzenie	457
2. Krajowa Rada Kuratorów	458
3. Okręgowe zgromadzenie kuratorów	459
Zakończenie	466
Bibliografia	469
Wykaz aktów prawnych	475
O Autorach	478